Kirjallinen kysymys KK 503/2016 vp

Peter Östman kd

Kirjallinen kysymys potilaan oikeudesta valinnanvapauteen ja hoitoon ruotsin kielellä

Eduskunnan puhemiehelle

Sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä Soitessa on kymmenen jäsenkuntaa erikoissairaanhoidon piirissä: Halsua, Kannus, Kaustinen, Kokkola, Kruunupyy, Lestijärvi, Perho, Reisjärvi, Toholampi ja Veteli. Seitsemässä näistä kunnista tehdään yhteistyötä peruspalveluiden osalta. Iäkäs henkilö voidaan tehtyjen sopimusten mukaan kuljettaa toiseen kuntaan saamaan hoitoa.

Radio Vega raportoi 3.10.2016 90-vuotiaasta ruotsinkielisestä potilaasta, joka voi erittäin huonosti tullessaan päivystykseen Kokkolaan. Päivystyksessä oli täyttä, ja potilas joutui odottamaan sängyllä klo 13:sta lähemmäksi klo 18:aa ennen kuin hänet tutkittiin. Lääkärin tutkittua potilaan tämän natriumarvot todettiin niin mataliksi, että vaarana oli, että potilas saisi kramppeja. Lääkäri halusi tällöin lähettää potilaan ambulanssilla Reisjärvelle, täysin suomenkieliselle paikkakunnalle Pohjois-Pohjanmaalla 120 km:n päähän, koska Kokkolan vuodeosastolla ei ollut vapaita paikkoja.

90-vuotiaan potilaan tytär ei hyväksynyt siirtoa Reisjärvelle, mistä lääkäri suuttui. Tytär ei kuitenkaan taipunut vaan kysyi lääkäriltä, oliko Teerijärven terveyskeskuksessa tai Pietarsaaren Malmin sairaalassa paikkoja. Lääkäri vastasi, että Teerijärven terveyskeskus ei enää ota vastaan potilaita ilta-aikaan ja että Malmin sairaalaan tarvittaisiin maksusitoumus, jonka saaminen kestäisi viikon. Vasta illalla klo 22 potilas siirrettiin käytävästä omaan huoneeseen päivystyksen yhteyteen. Puoliltaöin potilas otettiin Keski-Pohjanmaan keskussairaalan osastolle.

Radio Vegan haastattelussa ylilääkäri Risto Hannula Kokkolan yhteispäivystyksestä vahvistaa, että iäkästä henkilöä sijoitettaessa ei aina voida ottaa huomioon kieltä. Libeckin sairaala Kokkolassa on tilapäisesti huonossa kunnossa, ja yksi osasto on jouduttu sulkemaan. Siksi Kokkolan vuodeosastolla ei ole tarpeeksi paikkoja.

Muita vastaavia tapauksia on paljon. Oikeutta omalla äidinkielellä saatavaan hoitoon kodin lähellä ei oteta huomioon. Käynnissä on iäkkäiden potilaiden ambulanssiralli yhteistoiminta-alueen vuodeosastojen välillä mm. Soiten jäsenkunnissa. Jotkut vanhukset ovat viettäneet yön ambulanssissa. Iäkkäitä henkilöitä on kohdeltu epäinhimillisellä tavalla elämän loppuvaiheessa.

Oikeuden ymmärtää ja tulla ymmärretyksi pitää olla yksi ratkaisevista tekijöistä hoidossa. Kuntien ja kunnallisesti ylläpidettävien laitosten kieliä koskevaa järjestelyä säännellään perustuslaissa, kielilaissa, osin muussa erityislainsäädännössä sekä kuntien omissa hallintosäännöissä ja oh-

Valmis
5.0

jeissa. Suomen kaksikielisyyden perusta muotoillaan perustuslain (731/1999) 17 §:n 1 ja 2 momentissa: "Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi. Jokaisen oikeus käyttää tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa asiassaan omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia, sekä saada toimituskirjansa tällä kielellä, turvataan lailla. Julkisen vallan on huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan." Perustuslain säännös ilmaisee selkeän periaatteen kielellisestä yhdenvertaisuudesta ja velvoittaa julkisen vallan huolehtimaan molempien kieliryhmien tarpeista yhtäläisin perustein.

Ruotsinkielinen palvelu on niin ikään perustuslain mukainen oikeus samoin kuin oikeus koulutukseen ja sairaanhoitoon. Kielibarometrin tutkimusten mukaan monet suomenkieliset luulevat, että ruotsinkielinen palvelu kuuluu ainoastaan erityislainsäädäntöön, että se on laatutekijä tai että se on joltakin osin neuvoteltavissa. Samoin on tavallista, että ruotsinkielinen palvelu ymmärretään lisänä tai ylimääräisenä rasitteena, ei normaalina osana päivittäistä toimintaa.

Kielibarometrin tutkimusten mukaan on myös monia suomenkielisiä, erityisesti niiden henkilöiden joukossa, jotka eivät ole asuneet kaksikielisellä paikkakunnalla, jotka luulevat, että kaikki suomenruotsalaiset todellakin osaavat suomea. Monet suomenkieliset luulevat, että ruotsinkieliset haluavat vain periaatteesta pitää itsepäisesti kiinni ruotsin kielestä. Myös henkilöt, joilla on hyvä toisen kansalliskielen taito, voivat tosin tuntea itsensä erittäin epävarmoiksi ennen lääkärikäyntiä, veroasioissa tai muilla erityisen kielenkäytön alueilla.

Hallitus on esitellyt luonnoksen esityksestä, joka koskee terveyden- ja sairaanhoito- sekä sosiaalihuoltolain muuttamista, sekä luonnoksen valtioneuvoston asetukseksi kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohtaisista edellytyksistä. Yhtenä uudistuksen tavoitteena on varmistaa, että koko väestöllä on yhdenvertaisesti käytettävissään sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut. Tämä käsittää myös yhdenvertaisuuden kieliryhmien välillä. Jotta palvelut ovat tasavertaisesti saatavissa ruotsiksi ja suomeksi, on tärkeää arvioida seurauksia, joita uudistus käytännössä merkitsee ruotsinkieliselle väestölle.

On selvää, että perustavanlaatuisista kielellisistä oikeuksista huolehtiminen tulee heikentymään huomattavasti ehdotetun päivystysasetuksen johdosta. Tällainen heikentyminen ei ole yhteneväinen perustuslain hallinnollisille uudistuksille asettamien vaatimusten kanssa. Esityksen luonnos on hyvin puutteellinen koskien ehdotuksen vaikutusten arviointia ja arviointia eri sairaanhoitopiirien edellytyksistä tarjota päivystyspalveluita ja erikoissairaanhoitoa. Esitysluonnoksessa ei ole minkäänlaista arviointia siitä, kuinka uudistus vaikuttaa kielellisistä perusoikeuksista huolehtimiseen. Ehdotusta täytyy tarkistaa, jotta kielelliset oikeudet voidaan taata ruotsinkieliselle väestölle Pohjanmaalla, Etelä-Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla. Perusteellisesti toteutettu uudistuksen kielellisten vaikutusten arviointi olisi selkeä merkki siitä, että hallitus sitoutuu ylläpitämään kahta kansalliskieltä Suomessa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

> *Aikooko hallitus tehdä kielellisten vaikutusten arvioinnin ennen lopullista päätöstä terveyden- ja sairaanhoitolain, sosiaalihuoltolain sekä valtioneuvoston asetuksen kiireellisen hoidon perusteiden ja päivystyksen erikoisalakohtaisten edellytysten muuttamisesta,*

Kirjallinen kysymys KK 503/2016 vp

miten hallitus aikoo lainsäädännöllä varmistaa potilaan valinnanvapauden hoitolaitoksen valinnassa ja

miten hallitus aikoo toimeenpanna perustuslain edellyttämät seikat, jotka koskevat potilaan oikeutta palveluun omalla äidinkielellään?

Helsingissä 3.10.2016

Peter Östman kd